

2009D65496

32 123 IXB

**Vaststelling van de begrotingsstaten van het
Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2010**

Verslag van een schriftelijk overleg

Vastgesteld ... december 2009

Binnen de vaste commissie voor Financiën hebben enkele fracties de behoefte om over de brief van de staatssecretaris van Financiën d.d. 23 oktober 2009 t.g.v. het evaluatierapport over de giftenaftrek in de inkomstenbelasting (Kamerstuk 32 123-IXB, nr. 9), enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De vragen en opmerkingen zijn op 17 december 2009 aan de staatssecretaris van Financiën voorgelegd. Bij brief van ... zijn ze door hem beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Blok

De griffier van de commissie,
Berck

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de evaluatie van de giftenaftrek over de periode 1996–2006. In algemene zin willen genoemde leden nogmaals benadrukken dat zij het een goede en belangrijke zaak vinden dat belastinguitgaven worden getoetst op het gebied van doelmatigheid en effectiviteit.

In de Miljoenennota 2010 is ook stilgestaan bij de voltooide evaluaties sinds de vorige Miljoenennota. Dit betrof niet de giftenaftrek, aangezien deze nog niet was afgerond. Wel blijkt uit dit overzicht dat andere evaluaties vaak door onderzoeksbureaus worden gedaan, terwijl de giftenaftrek door het Ministerie van Financiën zelf is geëvalueerd. Kan de staatssecretaris aangeven waarom het in het ene geval door een onderzoeksbureau wordt gedaan, doch in het andere geval door het Ministerie van Financiën zelf? En kan de staatssecretaris aangeven wanneer de nog af te ronden evaluaties – enkele BTW-regelingen, de fiscale regelingen voor monumenten en de regelingen rond bedrijfsbeëindigingen – zullen worden afgerond? En wanneer wordt de hele cyclus van het evaluatieprogramma geëvalueerd?

De evaluatie ziet op de periode 1996–2006, of wel voor het vereiste van certificering door de Belastingdienst van instellingen als ANBI voor toepassing van de giftenaftrek. Kan de staatssecretaris aangeven of hij denkt dat de introductie van het ANBI-regime gevolgen heeft voor de conclusie van het onderzoek, zo vragen de leden van de CDA-fractie? En wat zijn de gevolgen van het niet gebruik maken van de kennisgroepen bij de Belastingdienst, omdat deze te druk bezig waren met het fiscale jaar 2008 (waarbij de giftenaftrek bijzonder aandachtspunt was)? Waarom is de giftenaftrek juist rondom een jaar gedaan waarin deze giftenaftrek bijzonder aandachtspunt was?

De fiscale facilitering van de «periodieke gift» is substantieel royaler dan die van de «andere gift», zo lezen de CDA-fractieleden, «omdat periodieke giften immers een vaste inkomensstroom betekenen. Door het verschil in fiscale behandeling wordt beoogd periodieke giften te stimuleren.» In hoeverre deze laatste specifieke stimulering doelmatig en effectief is, valt volgens de regering lastig te analyseren gezien het feit dat de gebruikte data dit niet toe laten. Is die niet op andere wijze mogelijk, zo vragen de leden van de CDA-fractie zich af.

In de evaluatie wordt eveneens stilgestaan bij de theorie en literatuur. Naast een aantal argumenten pro wordt ook een aantal argumenten contra fiscale giftenaftrek gegeven, zoals hoge nalevings- en handhavingskosten voor belastingplichtigen. Kan de staatssecretaris dit nader toelichten, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Kan hij een inschatting maken van deze nalevings- en handhavingskosten in Nederland? En wat bedoelt de staatssecretaris precies met uitvoeringscomplicaties?

In het rapport wordt stilgestaan bij de empirie rondom de giftenaftrek. In het rapport is niet zozeer een evaluatie gemaakt van de vraag of de aftrekbaarheid an sich (dus ongeacht de hoogte van het marginaal tarief) van invloed is op de bereidheid van het doen van giften, maar in hoeverre het doen van giften verandert bij knikken in en veranderingen van het systeem. In hoeverre is deze wijze van onderzoek vergelijkbaar met de internationale empirie?

Is de staatssecretaris bereid om tijdens het gedurende de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Modernisering Successiewet (Kamerstuk 31 930) toegezegde overleg met de sector over de nieuwe ANBI-regeling eveneens de werking van de giftenaftrek in brede zin aan de orde te stellen?

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de conclusie op grond van dit onderzoek dat het gevonden effect van de fiscale faciliteit op het aantal mensen dat een gift doet of op de hoogte van de gift statistisch niet significant is (d.w.z. er is een kans dat het gevonden effect op toeval berust). Wel stelt de staatssecretaris dat hierbij kan worden afgevraagd in hoeverre mensen zich bewust zijn van hun marginale tarief en daarop hun gift afstemmen. Heeft de staatssecretaris overwogen hiernaar onderzoek te doen? Ook kan niet worden uitgesloten dat het de aftrekbaarheid an sich (dus ongeacht de hoogte van het marginaal tarief) van invloed is op de bereidheid van het doen van giften, zo wordt gesteld in het rapport. Voor de leden van de CDA-fractie is dat een belangrijke kanttekening, zeker ook gezien het feit dat in de empirie over het algemeen de hypothese wordt bevestigd dat een daling van de «cost of giving» leidt tot een stijging van hoeveelheid donaties aan charitatieve instellingen. Genoemde leden verzoeken de staatssecretaris antwoord te geven op de vraag in hoeverre zij denkt dat dit eveneens geldt voor Nederland? Is de staatssecretaris van mening dat Nederland afwijkt van andere (OESO-)landen op dit gebied? Zo ja, waarom?

De leden van de CDA-fractie blijven van mening, zoals zij ook bij de behandeling van het wetsvoorstel Modernisering Successiewet en het Belastingplan 2010 c.s. hebben laten zien, dat het belangrijk is dat organisaties en organisatievormen die het mogelijk maken dat mensen tijd en middelen aanwenden voor een groter goed dan hun eigen gewin niet onnodig worden gedwarsboomd door de overheid. In sommige gevallen mag de overheid zelfs een steuntje in de rug geven aan deze organisaties en organisatievormen, zoals door de giftenaftrek. Graag vernemen genoemde leden de bevestiging dat de staatssecretaris het met hen eens is.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

2.1.1

Waarom was het vóór 2001 verplicht om de giftenaftrek toe te passen bij de partner met het hoogste marginale tarief? Hoeveel lager zou de budgettaire derving zijn als de aftrek niet naar vrije keus mag worden toebedeeld, maar als deze persoonsgebonden is?

2.1.3

Deelt de staatssecretaris de opvatting dat de economische ratio van de giftenaftrek is dat een prisoners dilemma voorkomen wordt, omdat iemand wel wil geven maar alleen als anderen het ook doen, waarbij de aftrek ervoor zorgt dat via gedeerde belastinginkomsten iedereen feitelijk mede bijdraagt?

Is het nog steeds waar dat periodieke giften van groter belang zijn voor instellingen dan eenmalige giften? In hoeverre is dit waar als in ogenschouw wordt genomen dat eenmalige giften ook erfenissen omvatten die in omvang, en daarmee financieel belang, erg groot kunnen zijn?

2.2

Is het mogelijk een onderscheid te maken naar periodieke giften en overige giften? Is dit onderscheid ook specifiek te maken voor instellingen met een SBBI-status, zoals sportverenigingen?

Overig

Is bekend hoe mensen omgaan met de onzekerheid over de vraag of zij in aanmerking komen voor de giftenaftrek, omdat ze niet op voorhand weten of ze de drempel halen? Wat zou in dat opzicht het gevolg in giften zijn van een budgetneutrale verlaging van de drempel in combinatie met een verlaging van het aftrektarief? Is bekend hoeveel mensen hun marginale tarief weten? Hoeveel geld is er gemoeid met het verlagen van de drempel? En met het compenserend verhogen van het tarief?

Gegeven het feit dat ouderen meer aftrekken dan jongeren, is de verwachting dan dat het budgettaire beslag van de giftenaftrek langzaam zal toenemen?

Tot slot willen deze leden nog specifiek in gaan op de positie van instellingen met een SBBI-status. Deze leden erkennen de problematiek dat het moeilijk kan zijn het onderscheid te bepalen tussen donaties en contributies. Maar zij krijgen daar graag meer inzicht in. Kan de staatssecretaris aangeven hoeveel donaties er aan SBBI-instellingen worden gedaan? Kan aangegeven worden voor welk deel van hun inkomsten SBBI-instellingen afhankelijk zijn van giften? Kunt u voorgaande vragen ook specifiek beantwoorden voor sportverenigingen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben met veel interesse kennisgenomen van de Evaluatie giftenaftrek 1996–2006. Zij hebben naar aanleiding van de evaluatie een aantal vragen.

In het evaluatierapport wordt gepoogd te onderzoeken of de fiscale aftrekbaarheid van giften van invloed is op het doen van giften. De leden van de SP-fractie betreuren het dat op deze vraag geen duidelijk antwoord gevonden is. Het onderzoek sluit namelijk niet uit dat het loutere feit van de aftrekbaarheid invloed heeft op de bereidheid van het doen van giften. Waarom is vooral dit aspect niet nader onderzocht door middel van bijvoorbeeld een enquête onder een groep belastingplichtigen die gebruik maken van de aftrekbaarheid en een groep die er geen gebruik van maakt? Is het kabinet bereid dit alsnog te doen?

Vrij Nederland bericht hierover dat de conclusie van de evaluatie is dat de aftrekpost voor mensen die geld geven aan goede doelen geen effect heeft. Is de staatssecretaris het daar mee eens? Zo ja, waaruit blijkt dat dan in het rapport? Zo nee, heeft de staatssecretaris een poging gedaan het geschetste beeld in Vrij Nederland recht te zetten? Klopt het dat vooral de rijkere en de ouderen profiteren van de giftenaftrek? 4,5% van de belastingplichtigen voert in de belastingaangifte circa driekwart miljard euro op aan aftrekbare giften. Kan er iets gezegd worden over de overige 95,5% van belastingplichtigen? Geven zij geen giften, zijn zij niet bekend met de mogelijkheid van de giftenaftrek of doen zij minder aangifte dan het niet-aftrekbare drempelbedrag van 1% van het verzamelinkomen?

Kan de staatssecretaris het bedrag van 760 miljoen euro aan aftrek (cijfers 2006) nader specificeren? Welk gedeelte van dit bedrag is in 2006 ongeveer achtereenvolgens naar charitatieve, kerkelijke, levensbeschouwelijke, culturele, wetenschappelijke, politieke en het algemeen nut

beogende instellingen geschonken? Kan de staatssecretaris dit ook uitsplitsen voor de overige jaren zodat er trends waargenomen kunnen worden, bijvoorbeeld of er steeds meer of minder aan levensbeschouwelijke, culturele en wetenschappelijke instellingen gegeven wordt?

Met het Belastingplan 2006 is de definitie van «instellingen» en «verenigingen» gewijzigd zodat ook alle in een lidstaat van de Europese Unie, de Nederlandse Antillen, Aruba of een bij ministeriële regeling aangewezen mogendheid gevestigde instellingen en verenigingen als «instellingen» en «verenigingen» gezien worden. Kan de staatssecretaris aangeven hoeveel procent van de giftenaftrek aan een instelling of vereniging buiten Nederland geschonken wordt?

In het onderzoek gaat de staatssecretaris in op de meta-analyse van Pelozo en Steel. Zij concluderen dat een giftenaftrek merkbaar effect heeft op hoeveelheid donaties. Tegelijkertijd stellen de leden van de SP-fractie vast dat voor «andere giften» een niet-aftrekbaar drempelbedrag van 1% geldt van het verzamelinkomen en een maximum van 10%. Waarom worden in het onderzoek dan ook alleen de effecten bekeken bij het verruimen van de aftrek met 10%-punten, maar niet het verlagen van het niet-aftrekbaar drempelbedrag van 1% van het verzamelinkomen naar bijvoorbeeld 0,5% of 0,25%?

Kan de staatssecretaris zeggen hoeveel de kosten van de giftenaftrek zouden toenemen als het niet-aftrekbare drempelbedrag van 1% wordt verlaagd naar achtereenvolgens 0,5% en 0,25%? Kan hij ook iets zeggen over met hoeveel procent het maximum van 10% van het verzamelinkomen voor deze twee situaties verlaagd moet worden om het geheel budgettair neutraal te houden? Wordt hierdoor meer aan giften gedaan of minder, zowel in bedragen als in aantallen?

In de jaren 2002–2006 is in circa 11% van de gevallen meer dan 9% van het box 1 inkomen als gift opgevoerd. Hoeveel van deze 11% van de gevallen vallen in de hoogste inkomensschijf van 52%? Kan de staatssecretaris voor deze specifieke groep nader ingaan op hoeveel van dit bedrag naar charitatieve, kerkelijke, levensbeschouwelijke, culturele, wetenschappelijke, politieke en het algemeen nut beogende instellingen is geschonken? Hoe kijkt de staatssecretaris naar deze groep in het licht van het recente empirisch onderzoek «determinant of donations» uit Taiwan dat hoger opgeleiden doneren ongeacht de mogelijkheid of er giftenaftrek bestaat? Is een giftenaftrek voor deze groep zinvol?

In grafiek 5.2 geeft de staatssecretaris inzicht in de verdeling van de giftenaftrek als percentage van het inkomen in box 1. Uit de tabel blijkt dat bijna 30% minder geeft dan 1% van het inkomen. Maar 1% van het inkomen valt toch buiten de giftenaftrek aangezien het niet-aftrekbare drempelbedrag 1% bedraagt en wie binnen de 1% blijft doet immers geen aangifte van deze giften (aangezien ze het toch niet kunnen aftrekken)? Kan de staatssecretaris dit nader toelichten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de evaluatie giftenaftrek 1996–2006 en hebben de volgende vragen.

Het gebruik van de giftenaftrek als percentage van alle Nederlanders neemt toe van 4,17% in 2001 naar 4,91% in 2006. Waaraan is deze stijging toe te schrijven?

Volgens de oorspronkelijke toelichting bij invoering beoogt de giftenaftrek de financiële moeilijkheden van charitatieve, kerkelijke, levensbeschouwelijke, culturele, wetenschappelijke en het algemeen nut beogende instellingen te verlichten. Kan de staatssecretaris het gebruik van de giftenaftrek naar de onderscheiden categorieën uitsplitsen? Een voorwaarde voor het aftrekken van een gewone gift is dat deze gift moet worden gedaan aan een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Graag ontvangen de leden van de VVD-fractie een lijst van instellingen die bij de belastingdienst staan geregistreerd als ANBI.

Bestaan er nu heldere criteria waaraan een instelling moet voldoen om te worden geregistreerd als ANBI? Zo ja, welke criteria zijn dit? Komen er jaarlijks veel ANBI's bij en vallen er ook af?

Kan de staatssecretaris een overzicht verstrekken van de vijftig instellingen die het meeste aan giften hebben ontvangen (waarbij sprake is geweest van giftenaftrek). De leden van de VVD-fractie verzoeken hierbij het totaal per instelling ontvangen bedrag te vermelden.

Indien een vereniging geen ANBI is mag die gift worden afgetrokken als de vereniging minstens 25 leden heeft, rechtsbevoegdheid heeft, geen vennootschapsbelasting betaalt en gevestigd is in een lidstaat van de EU, de Nederlandse Antillen, Aruba of een ander aangewezen land. Hoeveel verenigingen betreft het hier? Hoeveel in Nederland, andere EU lidstaten, Nederlandse Antillen, Aruba of andere landen?

Een evaluatie van een fiscale faciliteit die al lange tijd in nagenoeg ongewijzigde vorm bestaat is niet eenvoudig. Door het ontbreken van wijzigingen in beleid is het moeilijk het effect van de regeling zelf te schatten. Bestaat de giftenaftrek ook in de andere Europese lidstaten? Zo ja, welke systemen worden er zoal gehanteerd? Zijn deze systemen in het verleden ter informatie geanalyseerd en is gekeken naar wat wij eventueel van andere landen kunnen leren?

Kan worden aangegeven wat het effect is wanneer de drempel in de giftenaftrek wordt verlaagd naar 0,5% respectievelijk 0,25%? Hoeveel private financiering voor bijvoorbeeld ontwikkelingshulp of cultuur kan hiermee worden uitgelokt en wat zijn de budgettaire effecten daarvan?

Kan inzicht worden geboden in de giftenbereidheid in verschillende landen, waaronder de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Australië, Canada en een aantal Europese landen. In hoeverre speelt hierbij het fiscale stelsel een rol respectievelijk de hoogte van de collectieve financiering in betreffende sectoren.

II Reactie van de staatssecretaris van Financiën